

Lunds Universitet

Språk- och litteraturcentrum

LUNDS UNIVERSITET

Anti-gender diskurs och Euroskepticism i Ungern

Förklarande idéanalys av Viktor Orbáns retorik

Kandidatprogram i Europastudier med humanistisk profil

Författare: Hrefna Lily Hallgrimsdottir

Handledare: Barbara Törnquist-Plewa

EUHK30/VT 25

Abstract:

This thesis examines how the ruling party in Hungary, Fidesz, under the leadership of Viktor Orbán, uses anti-gender rhetoric as a political tool to amplify eurosceptic opinions in Hungarian society. Through an ideational analysis of six political speeches delivered by Prime Minister Viktor Orbán, between 2021 and 2025, the study explores how Orbán constructs and propagates specific reality judgements, value judgements, and prescriptive directives. The findings indicate that the European Union is portrayed as a threat to the Hungarian nation state, with “gender ideology” (Orbán, 2023c) presented as a central element of this perceived threat. The rhetoric establishes a dichotomy between the Hungarian national identity and EU’s liberal values, where Orbán leverages traditional family values to legitimize his political narrative. The results highlight how anti-gender discourse functions as a political tool in Orbán’s illiberal project to mobilize support for a eurosceptic agenda.

Keywords: Anti-gender, Euroscepticism, illiberalism, populism, Viktor Orbán, Hungary, EU, ideational analysis, political rhetoric.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte och frågeställning.....	5
1.2 Disposition.....	6
2. Teoretiskt ramverk.....	6
2.1 Socialkonstruktivism.....	6
2.2 Socialkonstruktivism och europeisk integration.....	8
2.3 Socialkonstruktivism, identitet, normer och språk.....	8
2.4 Illiberalism, populism och euroskepticism.....	9
2.5 Tidigare forskning.....	11
2.5.1 Illiberalism och Ungern.....	12
2.5.2 Anti-gender och Ungern.....	13
3. Metod och material.....	15
3.1 Idéanalys.....	15
3.2 Material och begränsningar.....	17
4. Analys.....	19
4.1 Anti-Bryssel; Väst vs “ungerska folket”.....	19
4.2 Anti-gender retorik som verktyg.....	22
4.3 Analytisk sammanfattning.....	28
5. Slutsatser.....	31
5.1 Förslag på vidare forskning.....	31
6. Referenser.....	33
6.1 Primära källor.....	35

1. Inledning

Den amerikanska organisationen Freedom House utvärderar årligen medborgerliga rättigheter och politiska friheter i hela världen. Freedom House klassificerar Ungern idag som ett fritt land, men som ett gränsfall. Från 2010 till 2016 rasade Ungerns, då höga betyg i Freedom House årliga utvärdering till gränsen för att betraktas som delvis fritt (Freedom House i Bogaards, 2018:1-2). 2010 höll Ungern ett parlamentsval som ändrade den politiska riktningen för landet. I valet 2010 vann alliansen mellan det nationalkonservativa partiet Fidesz, och det kristdemokratiska partiet KDNP majoritet. Fidesz-ledaren, Viktor Orbán, blev därmed premiärminister och han slösade ingen tid efter valvinsten. Efter att ha genomfört en rad drastiska förändringar av det ungerska politiska systemet förklarade han att: "Never in the history of the European Union has an election in a member state resulted in political, legal, economic and administrative changes of this magnitude in such a short period" (Bogaards, 2018:1). Under perioden 2010-2019 hamnade Ungern sen bland de tio länder i världen med störst minskning av medborgerliga friheter. Detta gjorde Ungern till det land som, bland EU:s 27 medlemsländer, har det lägsta värdet hos Freedom House (Freedom House i Bogaards 2018:2).

Efter kalla krigets slut gick stater i Central- och Östeuropa, inklusive Ungern, igenom stora ekonomiska, sociala och politiska förändringar som delvis kan förklara det politiska läget i Ungern idag. Flera av dessa stater anammade inledningsvis liberaldemokratiska normer som sen gradvis har försvagats av en framväxande auktoritär elit (Enyedi, 2020:1-2). När det kommer till Ungerns demokratiska tillbakagång har landet, under Fidesz ledning, visat flera tecken på vad kritiker kallar auktoritära och krypto-diktatoriska tendenser. Vissa beskriver utvecklingen i landet som början på en semi-diktatur eller en vald autokrati, medan andra beskriver landet som en hybridregim, där demokratiska och auktoritära inslag samexisterar. Bland de begrepp som oftast används för att beskriva utvecklingen i Ungern är illiberalism det som kommer att diskuteras vidare i kapitel 2 (Bogaards, 2018:2). Det som gör Ungern till ett intressant fall är att det inte råder någon enighet kring hur Ungerns styre bör kategoriseras, samt varför internationella och regionala organisationer har svårt att hantera landets avdemokratisering (Bogaards, 2018:2). Ungern har genomgått en process av avdemokratisering som karaktäriseras av en samling av systematiska brister som försvagar demokratin utan att helt avskaffa dess formella strukturer (Bogaards, 2018). Landets tillstånd beskrivs som en *diffust defekt demokrati* där demokratiska institutioner kvarstår men fungerar

endast till namnet. Den demokratiska tillbakagången leder alltså inte till ett öppet auktoritärt styre, men ett styre där demokratiska institutioner inte längre upprätthåller genuin demokratisk styrning. Ungerns fall är ett unikt fall eftersom dess demokratiska försämring inte orsakas av de faktorer som vanligtvis lyfts fram i litteraturen om demokratisk tillbakagång, vilket tyder på ett behov av vidare forskning (Bogaards, 2018:2-7). Denna studie bidrar till detta forskningsfält genom att undersöka hur den ungerska regeringen använder anti-gender retorik för att stärka euroskepticismen och därmed distansera Ungern från de liberala värderingar som EU bygger på.

1.1 Syfte och frågeställning

Denna uppsats syftar, som tidigare nämnts, till att undersöka hur den ungerska regeringen, under Fidesz-ledarens Viktor Orbáns ledning, använder anti-gender retorik för att stärka och legitimera sin euroskepticism, samt distansera Ungern från EU. Detta görs genom en idéanalys av Viktor Orbáns politiska tal som riktar sig mot jämställdhet och HBTQ+ samhället. Uppsatsen kommer att fokusera på hur retoriken kring traditionellt konservativa familjevärderingar används för att skapa ett illiberalt narrativ om EU och dess värderingar. Genom att analysera utvalda politiska tal, där Orbán ofta framställer EU som en fiende för nationella värderingar, undersöks hur Fidesz kopplar samman sin euroskeptiska agenda med anti-gender diskurser.

Detta ämne är relevant för både Europastudier och global politik. Både på global nivå, till exempel i USA, Turkiet och Indien, och inom EU, har illiberala rörelser växt fram som en motreaktion mot den progressiva liberala demokratin och globaliseringen. I detta sammanhang blir anti-gender retorik ett verktyg för att förändra den politiska diskursen där ett avvisande av EU och progressiva värderingar sammanflätas med nationalistiska och konservativa värderingar. Detta förhållande mellan anti-gender diskurser och euroskepticism väcker frågor om hur europeiska stater förhåller sig till EU och liberala normer om jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Genom att analysera sex politiska tal som den ungerska statsministern, Viktor Orbán, höll under tidsperioden 2021-2025, kommer uppsatsen att lyfta fram den ideologiska kopplingen mellan dessa diskurser och hur de används för att konstruera en fiendebild av EU. Detta ämne

är särskilt relevant inom Europastudier, då det kopplar samman frågor om nationalism, mänskliga rättigheter och EU:s värdegrund.

För att undersöka hur den ungerska regeringen, under Viktor Orbáns ledning, använder anti-gender retorik för att stärka och legitimera sin euroskepticism kommer följande frågor att användas:

- **Hur framställs EU i de tal som riktar sig mot jämställdhet och HBTQ+ samhället?**
- **Hur använder Fidesz anti-gender retorik för att främja euroskeptiska värderingar?**

1.2 Disposition

Uppsatsen består av sex olika kapitel. Det första kapitlet introducerar uppsatsens ämne, bakgrund, dess syfte och forskningsfrågor. Kapitel två redogör för uppsatsens teoretiska ramverk, förklarar centrala begrepp och presenterar relevant forskning. Kapitel 3 diskuterar de metoder som används, dvs. idéanalysen, presenterar det valda materialet och motiverar urvalet, samt diskuterar studiens begränsningar. Kapitel 4 är analysen, där de utvalda talen analyseras med hjälp av den idéanalytiska metoden och det teoretiska ramverket, och kapitel 5 presenterar slutsatserna samt ger förslag på vidare forskning inom området.

2. Teoretiskt ramverk

Detta kapitel redogör för och diskuterar den teoretiska litteratur och begrepp som kommer att användas i analysen. Kapitlet inleds med en diskussion om socialkonstruktivism, som är ett viktigt teoretiskt verktyg för uppsatsen. Därefter följer en diskussion om illiberalism, populism och euroskepticism, vilka är sammanflätade perspektiv och viktiga begrepp för denna studie. Kapitlet avslutas med en genomgång av tidigare forskning som är relevant för studien.

2.1 Socialkonstruktivism

Uppsatsen kommer att använda socialkonstruktivismen för att analysera hur normer, identiteter och diskurser/språket används i Ungerns euroskeptiska anti-gender retorik.

I sin bok *The Social Construction of Reality* (1967) argumenterar Berger & Luckmann att människor skapar sin egen uppfattning av verkligheten, genom sina interaktioner och sin kommunikation med andra (Berger & Luckman, 1967). Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv formas människors uppfattning om världen och sin verklighet av den sociala omgivningen, inklusive de betydelsesystem som präglar denna omgivning. Människor fortsätter sedan att driva och återskapa den verklighetsuppfattning och samhällsåskådning som de har accepterat som sanning (Diez & Weiner, 2009:145, Barnett 2011). Det som människor ser som kunskap är alltså socialt konstruerat av människor genom processen av interaktioner och kommunikation med andra (Berger & Luckmann, 1967).

Socialkonstruktivismen betonar också ett ömsesidigt förhållande av sociala strukturer och aktörer. Detta innebär att sociala strukturer, såsom normer och bredd delade värderingar, och aktörer, såsom stater, politiska ledare eller sociala grupper, formar och påverkar varandra i en kontinuerlig ömsesidig process. Socialkonstruktivismen hävdar att kollektiva normer och förståelser definierar de grundläggande spelregler inom vilka aktörer befinner sig. Strukturer kan påverka aktörer genom till exempel internationella normer om mänskliga rättigheter, som i sin tur kan påverka hur länder agerar (Adler, 2003; Barnett, 2011). Och precis som strukturer påverkar aktörer kan aktörer påverka strukturer. Till exempel kan politiska ledare eller sociala rörelser ifrågasätta och omdefiniera existerande normer över tid (Diez & Weiner, 2009:145-148). Socialkonstruktivism betonar därmed att aktörers intressen inte kan behandlas som något som existerar oberoende av det sociala sammantaget (Wendt, 1995). Snarare spelar politisk kultur, diskurs och den 'sociala konstruktionen' av intressen och identiteter en avgörande roll. Politisk kultur och diskurs påverkar hur debatter inom ett samhälle ser ut och vad aktörer anser vara deras mål och intressen (Diez & Weiner, 2009:145-149).

Socialkonstruktivismen hävdar alltså att strukturer, såsom de kollektiva normer och förståelser människor har om samhället, definierar det grundläggande ramverk inom vilka aktörer befinner sig i sina interaktioner. Kollektiva normer kan brytas och förändras, genom bland annat påverkan från aktörer, men det som socialkonstruktivismen betonar är att människor inte kan beskriva de sociala aktörernas egenskaper utan att ta hänsyn till den sociala struktur de befinner sig i (Diez & Wiener, 2009:148; Barnett, 2011).

2.2 Socialkonstruktivism och europeisk integration

Socialkonstruktivismen började tillämpas i forskning om den Europeiska Unionen under sent 1990-tal (Diez & Wiener, 2009:144). Teorins betoning av den ömsesidiga formande processen av sociala strukturer och aktörer gör den högst relevant för att undersöka hur Ungerns regering använder anti-gender retorik och propaganda för att stärka och legitimera sin euroskepticism. Det som gör socialkonstruktivismen relevant i detta sammanhang är att den används för att undersöka hur en fördjupad integration påverkar medlemsstaternas inhemska politik, och hur själva integrationsprocessen påverkar och omformar nationella strukturer och institutioner inom medlemsstaterna. Socialkonstruktivismen ser integrationsprocessen som en tvåvägsprocess som förändrar aktivt politiska strukturer, normer och policyområden inom medlemsstaterna, samtidigt som medlemsstaterna deltar i utformandet av dessa strukturer, normer och policies. Detta socialkonstruktivistiska antagande utmanar föreställningen om att nationell politik och europeisk politik är separata, och betonar istället att de formar varandra (Risse, 2004:163; Diez & Wiener, 2009:147-149).

2.3 Socialkonstruktivism, identitet, normer och språk

Vikten av språk är även något som är centralt inom socialkonstruktivismen och mycket användbart för denna studie som analyserar politiska tal för att undersöka hur den ungerska regeringen använder anti-gender retorik och propaganda för att stärka och legitimera sin euroskepticism.

För att förstå och förklara socialt beteende behöver enligt socialkonstruktivismen, språket i den dominanta diskursen studeras. Det är genom språkval, diskursiva praktiker, som aktörer skapar mening kring världen och sina egna handlingar (Diez & Wiener, 2009:149). Språk och kommunikation ses då inte som passiva reflektioner av verkligheten, utan som aktiva processer som formar hur människor uppfattar och samspelar med vår omvärld. När människor diskuterar frågor som europeisk integration, nationell identitet eller könsroller, är det alltså inte en neutral beskrivning av verkligheten som sker, utan verkligheten konstrueras genom det språk som används i den dominerande diskursen (Diez & Wiener, 2009:149).

Socialkonstruktivism betonar även sambandet mellan makten över diskursen och politisk makt. Om en aktör, till exempel ett politiskt parti, eller en politisk ledare som Viktor Orbán, kan kontrollera eller påverka vilket språk som används i den allmänna debatten om vissa ämnen,

påverkar det också människors förståelse av ämnet. Människor formulerar sina tankar och åsikter utifrån de förståelser som görs tillgängliga genom det utvalda språket (Risse, 2004; Diez & Wiener, 2009:149). Samtidigt som människor tillskriver mening till världen, gör de det inte som helt fria individer. Enligt socialkonstruktivismen agerar människor oftast inom det ramverk som diskursen möjliggör vilket innebär att deras tänkande och handlande är bundet till de diskursiva strukturer de befinner sig inom. Den dominerande diskursen definierar då vilka röster som tillåts höras, vilka uppfattningar som anses vara rimliga och vilka betydelser som blir så dominerande att de antas som fakta (Diez & Wiener, 2009:150). Socialkonstruktivismen betonar att språket är det verktyg som gör det möjligt för individuella erfarenheter att bli delade erfarenheter, som i sin tur fungerar som grund för ett kollektivt lager av kunskap (Berger & Luckmann, 1967:89). Denna process skapar sedan den verklighetsuppfattning som människor socialiseras in i.

Socialkonstruktivism menar också att normer inte enbart reglerar beteende, utan också formar aktörers identiteter. Normer definierar vilka "vi" är som medlemmar av en social gemenskap, de definierar vilka roller som erbjuds inom den sociala gemenskapen (Diez & Wiener, 2009:148). Identitet ses som en central del av den subjektiva verkligheten, och likt annan subjektiv verklighet formas den genom sociala processer. När en identitet väl har formats upprätthålls, förändras eller omformas den i enlighet med den sociala strukturen som den uppstod i (Berger & Luckmann, 1967:213; Adler, 2003). Identitet är därmed något som växer fram i en dynamisk relation mellan individ och samhälle. Identitetstyper, såsom nationell eller könsidentitet, är sociala produkter som formas genom historiska och sociala processer (Berger & Luckmann, 1967:214). Det är den gemensamma europeiska identiteten som är intressant för denna uppsats. Den gemensamma europeiska identiteten inkluderar liberala normer om genus och HBTQ+ samhället, vilket är de normer Ungern inte förlikar sig med.

Sammanfattningsvis betonar socialkonstruktivism att språk och diskurs är centrala för konstruktionen av verkligheten, att identitet formas socialt, och att normer och maktrelationer är sammanflätade med dessa processer

2.4 Illiberalism, populism och euroskepticism

Illiberalism, populism och euroskepticism är tre sammanflätade centrala begrepp för denna studie och för att förstå de politiska rörelser och regimer som har växt fram under det senaste

decenniet, i Europa, inklusive Fidesz framväxt i Ungern. Begreppet illiberalism har använts för att beskriva en politisk orientering som i sin spets motsätter sig liberala värderingar som demokrati, rättsstatsprincipen och progressiv familjesyn (Wodak, 2015). Illiberalism förespråkar istället en konservativ och ofta personcentrerad politik. Som Petó (2021:314) konstaterar, är illiberalismen som ideologi ofta djupt sammanflätad med en nationalistisk, populistisk och euroskeptisk agenda, där stater med illiberala ledare skapar en retorik som ofta avfärdar oberoende institutioner och förespråkar en homogen nationell identitet.

Populism, som ideologi ställer en homogen folkgrupp mot en grupp "elitister" eller en grupp som ses som "de andra" (Petó, 2021:314). "Elitister" eller eliten ses ofta som abstrakta eller externa fenomen, som till exempel aktörer som förespråkar liberala och progressiva värderingar såsom den liberala vänstern, feministiska och HBTQ+ rörelser och EU, som vissa populistiska ledare refererar till som "Bryssel", eller "Väst" i helhet. Grupper som ses som "de andra" kan vara till exempel minoriteter, flyktingar och andra som inte tillhör den homogena folkgruppen. Denna uppdelning är ofta påtaglig i de retoriska strategier som används av illiberala ledare, där "det folk" som man säger sig representera, framställs som hotat av externa krafter, dvs. "eliten" eller "de andra", och detta hot förstärks genom en moralpanik och diskurs om nationens undergång (Petó, 2021:314-317). De som drar nytta av detta narrativ är ofta de som vill förändra och omdefiniera den liberala demokratis grundläggande principer, vilket gör att den populistiska illiberalismen inte bara är en kritik av liberalismen, utan en ideologisk strategi och alternativ som erbjuder en annan och ofta mycket mer konservativ, världsbild (Petó, 2021:319).

Ett centralt tema i förståelsen av illiberalism är dess syn på kön och familj. Illiberala stater, som Ungern, har utvecklat en politik som ersätter traditionellt konservativ jämställdhetspolitik med begreppet "familjepolitik", där heterosexuella äktenskap och födelsen av barn i sådana sammanhang ses som fundamentala för nationens överlevnad (Wodak, 2015; Petó, 2021:320). Denna politik riktar sig inte bara mot den liberala ideologin, utan ger sig ofta på kvinnors rättigheter och ser kvinnors roll främst som mödrar och hustrur. Här blir kön och familj ett "symboliskt lim" som förenar olika delar av den illiberala politiska rörelsen, från konservativa religiösa grupper till sekulära nationalisterna, de enas i sitt motstånd mot en liberal syn på kön och sexualitet (Petó, 2021:318-139).

Den populistiska illiberalismens framgång kan bland annat förklaras när man ser på hur dessa rörelser har lyckats mobilisera känslor av osäkerhet och rädsla (Wodak, 2015; Pető, 2021:317-320). Genom att framställa globalisering, migration och progressiva värderingar som hot mot nationens överlevnad, har illiberala rörelser skapat en känsla av hot och osäkerhet bland befolkningen, vilket gjort det lättare att acceptera auktoritära och konservativa lösningar. På detta sätt använder illiberalismen inte bara ett nationalistiskt narrativ, utan också ett könsbaserat/konservativt, för sin framgång, där familj och traditionella värderingar framställs som ett svar på det moderna samhällets påstådda kriser.

Euroskepticism är också ett centralt begrepp i uppsatsen, nära kopplat till illiberalismen och populismen. Euroskepticismen kan beskrivas som en snävare strategi eller perspektiv än illiberalismen och populismen (Chehi & Zgut, 2021) och Orbáns politik då som euroskeptisk populistisk illiberalism. Generellt sett kan euroskepticismen ses som ett uttryck för en känsla av besvikelse över EU och därmed ett sätt att uttrycka motstånd mot antingen hela det europeiska integrationsprojektet, vilket har kallats "hård euroskepticism", eller "mjuk euroskepticism" där missnöje riktats mot specifika EU lagar eller policyområden, som till exempel migration eller genuspolitik (Taggart and Szczerbiak, 2004). Euroskeptiska politiska partier har blivit större i alla medlemsstaterna på grund av olika kriser, som till exempel finanskrisen 2008 och ökad migration (Brack & Startin, 2015). Chehi och Zgut (2021:54-56) hävdar att centraleuropeiska postkommunistiska stater, som Polen och Ungern, präglas av sin egen typ av euroskepticism som skiljer sig i vissa avseenden från den euroskepticism som går att finna i andra delar av Europa. Den östeuropeiska euroskepticismen är inte baserad på ekonomiska frågor i samma utsträckning som euroskepticismen i andra delar av Europa och den motsätter sig inte EU:s liberala marknadspolitik. Den östeuropeiska euroskepticismen måste sättas i ett historiskt sammanhang där EU uppfattas ha ersatt Moskva som ett imperium som hotar länders suveränitet, värderingar och kultur (Chehi & Zgut, 2021: 56; Wodak, 2015). Detta diskuteras vidare i avsnitten om tidigare forskning.

2.5. Tidigare forskning

Följande avsnitt diskuterar tidigare forskning om Ungern och dess väg mot illiberalism samt anti-gender diskursen i Ungern.

2.5.1. Illiberalism och Ungern

I juli 2014 höll premiärministern Viktor Orbán ett tal som blev mycket uppmärksammat där han förklarade att: "...the new state that we are building is an illiberal state, a non-liberal state" och sen hävdade att: "...a democracy is not necessarily liberal. Just because something is not liberal, it still can be a democracy" (Orbán, 2014). I detta tal presenterar Orbán ett alternativ till en liberal demokrati, det vill säga ett illiberalt statsskick. Ungern visar omfattande problem som kan kopplas till illiberalismen, som manipulation av valprocesser genom lagändringar som gynnar det styrande partiet, inskränkningar av medborgerliga rättigheter i form av begränsningar av yttrandefrihet och pressfrihet, och omfattande korruption (Bogaards, 2018:6-19). Bogaards (2018) lyfter fram i sin forskning om avdemokratisering i Ungern 4 olika typer av defekta demokratier. "Exkluderande demokrati", där det politiska deltagandet manipuleras för att marginalisera oppositionen. Detta görs genom vallagar som begränsar konkurrens, och genom begränsningar av föreningsfrihet och civilsamhällesorganisationer (Bogaards, 2018:6-19). "Delegerande demokrati" definieras som en demokrati där den verkställande makten har oproportionerligt mycket inflytande, vilket begränsar och försvagar parlamentets och domstolarnas tillsyn. Den tredje typen som Bogaards lyfter fram är "demokrati med reserverade domäner", vilket innebär en demokrati där vissa viktiga politiska beslut och institutionella maktbefogenheter ligger hos aktörer som inte valts genom demokratiska processer, vilket i sin tur kan begränsa framtida regeringar från att ändra tidigare beslut. Detta kan ske genom till exempel juridiska förändringar som säkerställer att det styrande partiets inflytande bevaras inom nyckelområden även efter partiet har förlorat makten, eller genom långtids tillsättningar av lojala personer i domstolar och myndigheter, vilket gör det svårt för nya regeringar att genomföra förändringar (Bogaards, 2018:6-19). Den sista typen som Bogaards lyfter fram är "illiberal demokrati", vilket är den typ som är mest relevant för uppsatsen även om Ungern uppvisar inslag av alla fyra typerna. I en illiberal demokrati är staten stark och ofta personcentrerad, där regeringen fattar beslut utan att behöva ta hänsyn till ett oberoende rättsväsende eller åsikter från fria medier (Petó, 2021:314). Illiberalism som ideologi är ofta tätt kopplad till en nationalistisk och populistisk agenda, där illiberala ledare använder retorik som försvagar oberoende institutioner och förespråkar en homogen nationell identitet (Petó, 2021:314).

Enyedi (2020) identifierar i sin forskning om höger-auktoritära innovationer i Central och Östeuropa flera strategiska innovationer som tagits fram, av vad han kallar för den "auktoritära eliten" i Central- och Östeuropa, i syfte för att underlätta demokratins nedgång. Bland dessa

innovationer finns en kombination av offermentalitet, växande fientlighet, mot Väst, en omförpackning av en nationalistisk diskurs samt en hänvisning till ett kristet arv. Enyedi introducerar begreppet *paternalistisk populism*. Paternalistisk populism beskrivs som ett ideologiskt ramverk där auktoritära ledare kombinerar populistisk retorik med en stark stat och en hierarkisk samhällsstruktur. Offermentaliteten och fientligheten mot Väst är i själva verket verktyg som populistiska auktoritära ledare använder för att mobilisera stöd. Ledarna framställer nationen som ett offer för västliga liberala krafter. Ledare framställer sig själva och deras parti som försvarare av traditionella värderingar, där nationalism och kristendom blir centrala delar av den politiska ideologin. Något som även karaktäriserat paternalistisk populism är delegitimering av civilsamhället. Oberoende institutioner, som medier och progressiva icke-statliga organisationer, undermineras och framställs som hot mot den nationella identiteten. Enyedi menar att denna process av att konstruera hot inte bara handlar om att mobilisera folkligt stöd, utan också om att skapa en långsiktig maktstruktur där staten aktivt formar samhällets värderingar (Enyedi, 2020:1-7). Wodak (2015) diskuterar också denna konstruktion av hot i sin bok *The Politics of Fear*. Enligt Wodak använder alla högerpopulistiska partier, inklusive Fidesz, sig av rädsla-politik, där utpekade grupper, till exempel etniska, religiösa, språkliga eller politiska grupper, blir syndabockar för de flesta samtida problem och ses som farliga och ett hot mot "oss", mot "vår" nation (Wodak, 2015:2).

2.5.2 Anti-gender och Ungern

Anti-gender är ett centralt begrepp för att diskutera motreaktioner och motstånd mot jämställdhet och HBTQ+-rättigheter i Europa, särskilt inom illiberala och högerpopulistiska stater. Begreppet används av dem som motsätter sig en liberal syn på kön och familj, där vad de kallar "gender ideology", dvs. genus-ideologi, ses som ett hot mot traditionella värderingar om könsroller och familj. Anti-gender retoriken används som ett verktyg i en politisk och ideologisk konflikt om värderingar, där den liberala demokratin och mänskliga rättigheter utmanas (Pető, 2021:319).

Anti-gender politiken har under 2010-talet blivit ett globalt fenomen men den har sina rötter i debatter från 1990- och tidigt 2000-tal. Anti-gender politik angriper systematiskt ämnen som reproduktionsrättigheter, våld mot kvinnor, sexualundervisning, HBTQ+ frågor, jämställdhetsintegrering och genusvetenskap. Även internationella organisationer som FN, EU, Världshälsoorganisation, samt konventioner som till exempel Istanbulkonventionen som

syftar till att bekämpa våld mot kvinnor, har ifrågasatts och demoniseras (Kováts, 2021:76-77; Kováts, 2016:175-177; Squire, 2024). Under de senaste åren har flera europeiska länder bevittnat framväxten av denna anti-gender rörelse, som mobiliserar sig mot det den kallar genus-ideologi. Anti-gender politiken används i dessa länder som en förenande fiende, och Ungern är inget undantag (Kováts, 2016:175-177).

Anti-gender mobiliseringar kom lite senare till Ungern, i jämförelse med till exempel Polen och Slovakien. Även om det finns spridda anti-gender incidenter ända från 2009 i Ungern, uppstod det inte en tydlig kampanj förrän 2017, triggad av debatter kring Istanbulkonventionen (Squire, 2024). Våren 2020 intensifierades debatten kring transrättigheter men till skillnad från Polen, där icke-statliga aktörer, främst den katolska kyrkan, hade en ledande roll, har Ungerns Fidesz-KDNP-regering varit den drivande kraften för denna retorik (Kováts, 2021:77-79). I Ungern, har den ungerska regeringen under Viktor Orbán använt anti-gender retorik för att stärka en nationalistisk och illiberal agenda (Pető, 2021:320). Genom att använda termen genus-ideologi, för att beskriva rättigheter och idéer kopplade till kön och sexualitet, har det skapats ett politiskt motstånd mot feminism, HBTQ+-rättigheter och genusvetenskap. Ungerska regeringen ser dessa som delar av en liberalt styrd global agenda som hotar den ungerska nationella identiteten (Pető, 2021:313-321). Anti-gender retoriken presenteras som ett försök att skydda traditionella familjevärderingar och bevara könsroller som passar in i den heteronormativa ungerska familjemodellen. Traditionella könsroller framställs som en nödvändig del för nationens stabilitet och framtid, medan HBTQ+-rättigheter och feministiska reformer framställs som ett hot mot dessa värderingar (Pető, 2021:319). Detta gör retoriken användbar för att ena många olika grupper, från konservativa religiösa grupper till nationalistiska aktörer, i kampen mot vad de ser som ett liberalt "utanförskap". Genom att skapa en fiendebild av genus-ideologin har rörelsen lyckats stärka sina politiska positioner och bilda nya allianser (Pető, 2021:313-321). Anti-gender rörelsen är en central del av den illiberala politiska agendan, där kampen mot genus-ideologi är en metod för att ifrågasätta liberala värderingar och institutioner (Pető, 2021:313-321).

Den ungerska regeringen har dock inte bara avvisat HBTQ+ och kvinnors rättigheter, utan också gjort kön till något som Andrea Pető kallar för *symbolic glue*. Det regerande partiet, Fidesz, använder sig utav kön som ett *symbolic glue* för att förena nationen i opposition mot ett upplevt yttre liberalt hot (Grzebalska & Pető, 2018:164-165; Squire, 2024:48-49; Pető, 2021:318-139). Könfrågor är alltså inte något perifert i det illiberala projektet, utan ett mycket

centralt verktyg. Könnsfrågor används som ett verktyg för att konstruera ett hot, en illusion av “vi” och “dom”, genom att hävda att aggressiv könspolitik är något främmande och destruktivt för traditionella ungerska könsroller (Grzebalska & Petó, 2018:164-16; Enyedi, 2020:1-7; Squire, 2024:47-50). Denna form av argumentation och instrumentalisering av könspolitik är något som kallas för anti-gender retorik.

3. Metod och material

Kapitlet diskuterar studiens metod, dvs. idéanalysen, presenterar det valda materialet, motiverar urvalet och diskuterar studiens begränsningar.

3.1 Idéanalys

Idéanalys är en bred metodologisk ansats som ofta används inom samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning (Beckman, 2019:9). Det går att hitta idéer och ideologier i alla sociala sammanhang, då de påverkar människors tankar, tal och handlingar. Detta gör metoden idéanalys till en given metod för analysering av historiska, sociologiska och politiska idéer (Bergström & Boréus, 2018:133). Begreppet idé syftar i dagligt tal på vilken tillfällig tanke eller mental representation som helst, men när det talas om idéer i denna uppsats handlar det om tankekonstruktioner som utmärks av en viss nivå av stabilitet och långvarigt tillstånd. Idéer ses i denna uppsats som sociala fenomen som i någon utsträckning delas av flera människor och som i sin tur får någon form av verkliga konsekvenser i samhället (Bergström & Boréus, 2018:133-134). Bergström och Boréus (2018) lyfter fram 3 typer tankekonstruktioner kring idéer. Den första är verklighetsomdömen. Verklighetsomdömen kan definieras som människors föreställningar om hur världen eller samhället är. Dessa omdömen är föreställningar som människor har om olika sociala fenomen eller händelser. Exempel på sådana uppfattningar kan vara att ett närmande till EU skulle riskera att suddas ut de traditionella könsrollerna (Bergström & Boréus, 2018:133-134). Den andra typen är värdeomdömen. Värdeomdömen kan definieras som människors moraliska, politiska eller estetiska föreställningar om hur saker och ting borde vara. Värdeomdömen rör alltså människors syn på moral och etik, vad som är rätt eller fel, naturligt eller inte. Exempel på sådana värderingar är tanken att det endast finns två kön eller att äktenskap ska endast vara mellan en man och en kvinna (Bergström & Boréus, 2018:133-134). Den tredje typen är handlingsföreskrifter. Handlingsföreskrifter kan definieras som praktiskt orienterade rekommendationer, regler,

normer eller 'skript' som föreskriver vad som är passande att göra i olika situationer. Handlingsföreskrifter handlar om människors uppfattningar om vilka åtgärder eller metoder som är mest lämpliga för att uppnå ett visst mål. Exempel på sådana uppfattningar är tanken om att klimatförändringar mest effektivt bekämpas genom att införa koldioxidskatter eller att fred och stabilitet säkras genom militär upprustning och avskräckning (Bergström & Boréus, 2018:134).

Begreppet ideologi måste också definieras. Själva ordet kommer från grekiskan och betyder "läran om idéer". I dagligt tal används begreppet ofta för att referera till idésystem som människor kan ansluta sig till, som till exempel feminism eller konservatism. Idésystem som dessa betecknar en hel politisk världsbild eller en samhällsåskådning som innefattar idéer som verklighetsomdömen, värdeomdömen och handlingsföreskrifter. Alla ideologier är dock inte lika tydligt formulerade och konkretiserade som de klassiska politiska teorierna. Begreppet ideologi kan också syfta på hur idéer utvecklas och påverkar människor på ett mer subtilt och osynligt sätt i vardagen, inom organisationer eller i olika samhällsinstitutioner. Ett exempel på en sådan ideologi är en "typisk kärnfamilj" ideologi, sådana ideologier är domänspecifika, eftersom de återfinns och verkar inom ett mer eller mindre avgränsat område av samhället. (Bergström & Boréus, 2018:136-137).

Inom samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning har begreppet ideologi definierats på en mängd olika vis. I denna uppsats definieras ideologi som ett politiskt trossystem som innefattar idéer som placerar individen i ett socialt sammanhang och skapar en känsla av kollektiv tillhörighet (Bergström & Boréus, 2018:134-135). Utifrån denna definition blir anti-gender retoriken mycket relevant då retoriken syftar bland annat till att skapa en känsla av kollektiv tillhörighet inom nationen.

Vanligtvis används idéanalysen för att granska olika typer av politiska texter och utsagor. Statsvetaren Ludvig Beckman menar att det är extremt viktigt att dessa typer av analysmetoder existerar för att systematiskt studera uttalanden och texter av exempelvis politiker och inte bara deras aktioner (Beckman, 2019:9). Idéanalyser kan vara av olika slag men det finns några gemensamma grundläggande antaganden. Ett av dem utgår från den hermeneutiska insikten att människor är meningsskapande varelser. Tanken är att människan ständigt skapar tankar och idéer om världen och för att förstå människor och deras samhällen måste vi sätta oss in i hur de själva ser på världen. Uppgiften för en idéanalytiker är att observera texter, i bred

bemärkelse, och sen redogöra för hur den bakomliggande idévärld som genererar just det textinnehållet skulle kunna se ut (Bergström & Boréus, 2018:139). Detta är i linje med det socialkonstruktivistiska tänkandet om att språket framställer de delade erfarenheterna, alltså den kunskap och verklighetssyn människor har, och gör dem tillgängliga för alla inom den språkliga gemenskapen. Alltså, för att förstå vilka strukturer, normer och idéer formar människors syn på verkligheten, kan vi analysera språk eftersom språket framställer de delade erfarenheterna (Berger and Luckmann, 1967:89).

Uppsatsen använder en förklarande idéanalys för att djupdyka i tankarna bakom Orbáns tal och kartlägga retoriken, i de sex valda talen. Bergström och Boréus (2018) förklarar att den förklarande idéanalysen syftar till att studera idéerna i ett större samhälleligt perspektiv som gör den till ett mycket användbart metodologiskt verktyg för att placera Orbáns retorik i ett större sammanhang, t ex konservativa familjevärderingar som en del av det större illiberala euroskeptiska projekt som Orbán förespråkar.

Forskaren måste även överväga vilken analysnivå hen vill förhålla sig till, en individs idéer eller en idévärld hos en grupp. Denna uppsats kommer att förhålla sig till idévärlden som framträder i de 6 tal av Viktor Orbán som analyseras (Bergström & Boréus, 2018:142).

Efter att ha gjort ett selektivt urval av Viktor Orbáns politiska tal, genomfördes en noggrann läsning av materialet. Under denna process identifierades de centrala retoriska elementen med utgångspunkt från de tre dimensioner som Bergström & Boréus lyfter (2018:134-136), nämligen: verklighetsomdömen, värdeomdömen och handlingsföreskrifter (Bergström & Boréus, 2018:134-136). Dessa tre dimensioner fungerade som analytiska verktyg, vilket möjliggjorde en kartläggning av de underliggande intentionerna bakom de uttalanden som framkom i Orbáns tal. Genom att integrera de identifierade retoriska verktygen har jag kunnat belysa hur de samverkar för att konstruera och främja ett specifikt ideologiskt narrativ.

3.2 Material och begränsningar

För denna studie har sex politiska tal av Viktor Orbán, Ungerns premiärminister och Fidesz partiledare, valts ut och analyserats för att undersöka hur anti-gender retorik används för att förstärka euroskepticism. Dessa tal valts ut baserat på deras fokus på EU och genusfrågor. Talen har hämtats från officiella regeringskällor för att säkerhetsställa autenticitet.

Tidsperioden som har valts ut är mellan 2021-2025. Det är intressant att studera Viktor Orbáns tal under den valda tidsperioden, 2021-2025 av flera skäl. Ett av dessa är att perioden har präglats av politisk och ekonomisk turbulens och säkerhetsmässiga utmaningar i Europa, såsom kriget i Ukraina och covid-pandemin. Dessa utmaningar har lett till ökat stöd för populistiska partier i flera länder i Europa. Tal från denna tidsperiod är också intressanta att undersöka eftersom Ungern då hade genomgått drygt ett decennium av demokratisk tillbakagång där olika aspekter av Fidesz populistiska politik har genomförts.

De utvalda talen består av två av Orbáns årliga tal till det ungerska folket, dvs. *State of the nation adress*, ett från 2023 och ett från 2025 (Orbán, 2023a; 2025). I dessa årliga tal sammanfattar han Ungerns politiska och ekonomiska situation, samt presenterar sin vision för framtiden. Publiken för dessa tal är politiker, diplomater och den ungerska allmänheten. Ett av de andra talen är ett tal som hölls i Rumänien på Bálványos Free Summer University and Student Camp, vilket är ett årligt studentläger där unga politiskt intresserade från Ungern och Rumänien samlas för att ta del av akademiska debatter och lyssna på politiska tal, med mera. Publiken är studenter och andra politiskt intresserade, samt inbjudna politiska beslutsfattare och diplomatiska gäster (Orbán, 2023b). Det fjärde talet som analyseras är ett officiellt anförande av Viktor Orbán i det ungerska parlamentet. Publiken där består av parlamentariker och andra politiska aktörer, samt (genom media) allmänheten (Orbán, 2021a). Det femte talet som analyseras är ett tal som Orbán höll vid CPAC konferensen, Conservative Political Action Conference, 2023 i Budapest. Det är en årlig konferens där konservativa aktivister, politiker och inflytelserika personer samlas för att diskutera politiska frågor (Orbán, 2023c). Det sista talet som analyseras är ett tal Orbán höll vid det fjärde Budapest Demographic Summit, vilket är en konferens för den politiska högern (Orbán, 2021b). Publiken i båda dessa tal består av både ungerska och internationella konservativa aktörer, politiska beslutsfattare och aktivister, samt (genom media) allmänheten. Talen är olika och riktar sig till olika publikgrupper, vilket skapar en bredare bild av Orbáns retorik.

Materialet begränsas av en språklig barriär, vilket innebär att den inte ger en helt fullständig representativ bild av de tal som finns tillgängliga. Analysen är även baserad på ett begränsat antal av tal men de utvalda talen fungerar ändå som en värdefull illustration för att belysa det fenomen som studien avser undersöka. Den sista begränsningen jag vill lyfta är att uppsatsens omfattning begränsas ytterligare av dess storlek, vilket medför att jag inte haft möjlighet att

genomföra en djupgående undersökning av mediebevakningen eller inkludera ytterligare relevanta Fidesz-dokument.

4. Analys

Detta kapitel presenterar studiens analytiska reflektioner och resultat baserat på de kärnidéer som träder fram i de sex tal som har analyserats. Kapitlet börjar med att diskutera euroskepticismen i Orbáns tal och hur denna används som ett verktyg för att konstruera EU som ett yttre hot mot Ungern. Därefter analyseras anti-gender retoriken i Orbáns tal, som en illiberal strategi avsedd för att distansera Ungern från EU. Den avslutande delen diskuterar kärnidéerna i Orbáns tal och återkopplar systematiskt till frågeställningarna

4.1. Anti-Bryssel; Väst vs “ungerska folket”

Viktor Orbán hyllar ofta Ungern för att ha övervunnit tidigare svårigheter och tagit sig ur de mörka årens arv efter kommunismen, något han delvis tar åt sig äran för. I de analyserade talen lyfter premiärministern fram en rad nya hot mot nationen från externa krafter, bland dessa är påstådd genus-propaganda, permanent migration, inflation, och krig (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025). Detta ligger i linje med litteraturen om populism och euroskepticism, där nationen framställs som hotat av EU (Danaj et al. 2018, Csehi & Zgut, 2021; Petó, 2021). Orbán hävdar att “...the woke movement and gender ideology are exactly what communism and Marxism used to be: they artificially divide the nation into minorities, in order to foment discord between groups. This is their power base” (Orbán, 2023c). Orbáns referenser till svårigheter och förtryck under kommunismen är också en välkänd euroskeptisk strategi i postkommunistiska stater, här framställer han EU som ett imperium som hotar Ungerns nationella suveränitet på samma sätt som Moskva gjorde under kommunismen (Csehi & Zgut, 2021).

När Orbán i de analyserade talen talar om svåra stunder för nationen, eller direkta hot mot nationen, visas ett mönster i hans retorik där han anklagar EU, Väst och den politiska vänstern för att stå bakom dessa utmaningar (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025). Orbán talar till exempel ofta om den omfattande statliga omstrukturering som Fidesz har gjort sen 2010, vilket enligt Orbán ledde till att “...a million people had found jobs, never before had this many people been in employment in Hungary” (Orbán, 2023a), samt att “the Hungarian economy had tripled”

(Orbán, 2023a). Enligt Orbán gjordes denna omorganisering “...with courage defying Brussels, if not death” (Orbán, 2023a). Genom detta uttalande hävdar premiärministern att omorganisationen behövdes utföras med ett enormt mod då Fidesz genom omorganisationen trotsade EU, och därmed förhindrade nationens fall (Orbán, 2023a). Detta påståendet skapar en bild, ett verklighetsomdöme (Bergström & Boréus, 2018:133-134), där EU framställs som en aktör som aktivt bestred denna omorganisation i syfte att ekonomiskt försvåra för Ungern (Orbán, 2023a). Orbán talar bland annat om de sanktioner EU infört i samband med kriget i Ukraina och hur de har skapat ekonomiska problem för nationen, och att “...only further sanctions are coming from Brussels instead of help” (Orbán, 2023a), samt att “The Brussels bureaucrats have not given the share of the European recovery programme we’re entitled to neither to Hungary nor to Poland on the basis of carefully-considered ill intentions” (Orbán, 2023a), därmed hävdar han att EU har illvilliga avsikter för Ungern.

I de analyserade talen framställs EU som en aktör som försöker att motverka de planer för framgång som Orbán och Fidesz har för Ungern. Det konstrueras en bild av en enad politisk vänster som tillsammans med EU, eller styrda av EU, systematiskt verkar för att motarbeta Orbán (Orbán, 2023a; Orbán, 2025). Orbán nämner i flera tal att Ungern inte ska “...surrender to Brussels” (Orbán, 2025), utan att “We need not surrender, we need not give up the goals we set for ourselves; we must only change the means by which to achieve them” (Orbán, 2023a). Orbán nämner också i flera av de analyserade talen att den ungerska familjepolitiken ska kvarstå. Genom dessa uttalanden, speciellt genom ordvalet av “surrender”, indikerar Orbán ännu en gång att Väst attackerar nationen. Han stärker denna uppfattning genom att konstatera att “...from Brussels and Berlin Hungary is being continually shot in the back” (Orbán, 2021a). Orbán använder sig också av ett välkänt euroskeptiskt begrepp i sina tal när han kallar EU för ett imperium, “the empire” (Orbán, 2025; Csehi & Zgut, 2021). Där använder Orbán språket för att konstruera en bild av verkligheten i vilken EU som förtryckande imperium attackerar Ungerns identitet och dess normer som skiljer sig från EU:s normer och värderingar (Wiener och Diez, 2009:145). Genom denna retorik främjar Orbán ett verklighetsomdöme (Bergström & Boréus, 2018:133-134), det vill säga EU som hot hos befolkningen (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

Orbáns retorik visar ett tydligt missnöje med vad han bland annat kallar i sina tal “the Brussels superstate” (Orbán, 2023a). Han använder en välkänd populistisk, euroskeptisk strategi (Petó, 2021; Danaj et al.) där han målar upp en bild av EU som en kraft som hotar den nationella

suveräniteten, där ett för nära samarbete riskerar att leda till omfattande begränsningar av nationens autonomi. Hans retorik skapar en bild av unionen som en övermäktig entitet som absorberar medlemsstater och underminerar deras beslut (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025). Till exempel säger han att “The only thing that matters to Brussels is to have a government in Hungary that is submissive to it” (Orbán, 2025). Att framställa en övermäktig extern aktör som ett hot mot den nationella suveräniteten är en välkänd och återkommande strategi inom populistisk retorik. Som uppsatsen tidigare lyft i teoretiska ramverket innefattar ideologin populism den politiska strategin att ställa en homogen folkgrupp mot en grupp “elitister”, och därmed skapa en berättelse som lätt kan engagera väljare och legitimera politiska beslut. Vilket är precis det Orbán gör när han ställer nationen mot “the Brussels superstate” (Orbán, 2023a). Han refererar även till EU som “Brusselites” (Orbán, 2023a), ett av de många begrepp han använder för att stämpla EU som “elitister” (Pető, 2021:314; Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

Orbáns euroskeptiska retorik lägger en stor betoning på frågan om suveränitet (Csehi & Zgut, 2021). Orbán beklagar att han, tillsammans med andra suveränitets-anhängare, befinner sig i en minoritetsposition gentemot den federalistiska majoriteten inom EU. Vidare hävdar han att om suveränitets-anhängarna hade utgjort majoriteten så “...we would not even have to learn terms like “rule of law mechanism”, “conditionality” or “economic governance”, as they would not exist” (Orbán, 2023b). Dessa termer beskriver nämligen de mekanismer och krav som han under sin kamp med EU upplevt som direkta verktyg som använts för att motarbeta honom och hans parti.

Med termen “rule of law mechanism” (Orbán, 2023b) hänvisar Orbán till EU:s omfattande regelverk som han avser är allt för ingripande och inskränker Ungerns nationella suveränitet på ett sätt som i sin tur minskar landets, och Orbáns, handlingsutrymme. Vidare hänvisar Orbán till begreppet “conditionality” (Orbán, 2023b) i sina tal, vilket syftar bland annat på kriterierna att medlemsstaterna måste adoptera EU:s liberala värderingar och implementera EU:s lagar (Dudley, 2020). Den tredje termen, “economic governance” (Orbán, 2023b), refererar till de ekonomiska styrningsverktyg som EU använder för att bestraffa eller reglera länder som inte upprätthåller sin del av kontraktet, som till exempel Ungern. Orbán klargör sin ståndpunkt med sitt uttalande “Let's be under no illusion: the federalists are carrying out an attempt to oust us; they have openly said that they wanted a change of government in Hungary” (Orbán, 2023b) och uttalandet “The only thing that matters to Brussels is to have a government in Hungary that is submissive to it” (Orbán, 2025). Med dessa uttalanden kan den allra största anledningen till

Orbán och Fideszs euroskepticism identifieras - att det illiberala projekt de försöker bygga hotas av EU:s överstatlighet och värderingar.

Trots detta understryker Orbán att “Hungary is an independent, free and sovereign state, and other than the Lord, we don’t recognise anyone as standing above us” (Orbán, 2023a). Genom detta citatet utmanar han EU:s överstatlighet och gör det klart att han och Fidesz inte står bakom, och inte kommer att adoptera de lagar eller liberala värderingar som EU förespråkar (Orbán, 2023a).

4.2 Anti-gender retorik som verktyg

Det hermeneutiska antagandet som lyfts i metoden är att människor är meningsskapande varelser, där tanken är att människan ständigt skapar tankar och idéer om världen, vilket ligger i linje med det socialkonstruktivistiska antagandet att människor konstruerar kunskap genom interaktioner och kommunikationer med andra. Om vi utgår från dessa visas det ett tydligt mönster i de analyserade talen där Orbán försöker skapa en “handlingsföreskrift” (Bergström & Boréus, 2018:133-134) hos den ungerska befolkningen att EU och allt unionen står för borde avvisas. Detta ligger i linje med det uppsatsen konstaterat i diskussionen om ideologi och idéanalys som metod, det vill säga att anhängare av ideologier strävar efter att sprida den ideologi de följer och övertyga andra om den bild av verkligheten som ideologin gör gällande. För att få fler människor att bilda “värdeomdömet” (Bergström & Boréus, 2018:133-134) att EU är något negativt och hotfullt, använder sig Orbán av anti-gender retorik som verktyg. Eftersom ett EU-medlemskap kräver att landet adopterar liberala värderingar, ingår en progressiv genuspolitik däribland (Bergström & Boréus, 2018:139; Berger & Luckmann, 1967; Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

I ett av Orbán tal från 2023 inleder han med att berättar hur han mottagit en lista från Rumäniens utrikesdepartement, där det preciseras vilka ämnen han tillåts beröra när han håller tal där samt de teman som endast får diskuteras om det inte framställs i ett negativt ljus (Orbán, 2023b). I sin genomgång av listan stannar han upp vid kategorin som behandlar västerländska värderingar, ett tema som kategoriserats som ett tema han får ta upp så länge det inte framställs i ett negativt ljus. Han förklarar då att “If one is involved in European politics, as I am, then today “Western values” mean three things: migration, LGBTQ, and war” (Orbán, 2023b). Dessa västerländska värderingar är de samma värderingar som han använder i sin euroskeptiska

retorik av EU (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025). Han hävdar att dessa värderingar är “...all just variants - variants of the same virus” (Orbán, 2023c). Genom att använda begreppet Väst som en synonym för EU mildrar han den annars skarpa kritiken mot Bryssel men konstruerar ändå en klar division mellan EU och Väst på ena sidan och Ungern på andra sidan.

För att verkligen förstå effekten av den retorik som Viktor Orbán använder sig av krävs en analys av språket. Enligt socialkonstruktivismen är språk och kommunikation inte bara verktyg för att överföra information, utan aktiva processer som formar vår uppfattning om verkligheten och vårt sätt att samspela med omvärlden. Det är genom den dominerande diskursens språkbruk som kollektiva normer och världsuppfattningar konstrueras. När människor diskuterar exempelvis europeisk integration, nationell identitet eller genuspolitik, konstruerar de verkligheten, ett verklighetsomdöme, genom det språk som gjorts tillgängligt till dem genom den dominerande diskursen (Diez & Wiener, 2009: 149-150).

Därför är det inte en slump att Orbán bland annat använder begreppet Väst som synonym för EU, något Orbán gör i majoriteten av de analyserade talen, utan utgör ett medvetet och strategiskt val. Som sagts tidigare i denna uppsats ska samtliga EU-medlemsländer åta sig att acceptera och implementera de liberala värderingar och den lagstiftning som unionen föreskriver. Denna överenskommelse etablerar en gemensam normativ grund som i praktiken innebär att medlemsstaterna måste anpassa sig efter en standardiserad politisk och kulturell agenda. Genom att koppla de liberala värderingar, de värderingar som Orbán aktivt motsätter sig, till begreppet Väst gör han ett taktiskt val. Detta möjliggör att man, trots att Ungern upprätthåller sitt medlemskap i EU, samtidigt kan markera ett medvetet och ideologiskt avstånd till de liberala värderingar han inte vill adoptera, då Ungern inte är en del av Väst (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

Vikten av språk betonas även när han använder uttryck som “gender propaganda” (Orbán, 2021b; 2023a,c) och “the Brussels superstate” (Orbán, 2023a). Detta gör Orbán för att skildra en specifik bild av verkligheten, genom att styra det språk som görs tillgängligt, styr han den bild som befolkningen internaliserar. Han kan då i sin tur, genom att påverka den dominerande diskursen som används när befolkningen talar om genuspolitik eller EU:s värdesystem, kontrollera vilka uppfattningar som anses rimliga och vilka betydelser som blir så dominerande att de antas som fakta (Diez & Wiener, 2009:149-150).

Orbán lyfter Ungerns grundlagar och förklarar att de skiljer sig markant från andra europeiska grundlagar, eftersom de bland annat “affirms our identities as men and women, because that is what we call family” (Orbán, 2023b). Han uttrycker även att han har som mål att övertyga de resterande EU länderna “...that Europe should also support families which rest on the foundations of a relationship between man and woman” (Orbán, 2023c). Genom detta uttalande markerar han en tydlig avgränsning av könsrollerna till det traditionella binära systemet, vilket därmed utesluter och delegitimerar alternativa perspektiv och 'livsstilar', inte minst de som förekommer inom HBTQ+ samhället. På så vis begränsas begreppet familj enbart till relationer mellan män och kvinnor, vilket i sin tur förkastar samkönade äktenskap och andra konstellationer som avviker från det heteronormativa formatet.

Vidare understryker Orbán att “When in 2011 we created the new constitution - a Hungarian, national, Christian constitution, different from the other European constitutions - we did not make a bad decision” (Orbán, 2023b). Han understryker att genom denna nya konstitution har Ungern: “we have protected our children from gender activists” (Orbán, 2025).

Här skapar han “värdeomdömet” (Bergström & Boréus, 2018:133-134) att det enda rätta, det enda ungerska och kristna, är att stå bakom denna konstitution, och därmed avfärda det Orbán kallar för “gender propaganda” (Orbán, 2021b; 2023a,c). Genom denna strategi mobiliserar han först nationalisterna, genom att hävda att det rätta, det patriotiska svaret är att ställa sig emot EU:s progressiva genuspolitik, samt troende kristna, genom att hävda att det är det kristna svaret att ställa sig emot EU:s progressiva genuspolitik (Orbán, 2023). Enandet fungerar som en strategi för att bilda nya allianser, mellan kristna och nationalisterna, där en gemensam fiendebild skapas genom att framställa "gender propaganda" (Orbán, 2021b; 2023a,c) som ett hot (Pető, 2021:313-321).

Ungerns konstitution och den tillhörande politiska visionen fungerar därmed till att mobilisera en väljargrupp med en stark förankring till traditionella värderingar. Genom att hävda att Ungerns grundlagar, med fokus på att bekräfta binära könsidentiteter samt att skydda den traditionella familjestrukturen, utgör ett försvar mot en överstatlig liberal agenda, försöker han legitimera sitt politiska program samtidigt som han mobiliserar en större grupp mot EU. Ett ideologiskt enande av nationalisterna och kristna grupper är något anti-gender retoriken visar sig särskilt effektiv på att uppnå (Pető & Kováts, 2017). Som tidigare konstaterats i uppsatsen används denna retorik för att skapa samförstånd mellan dessa grupper, där synen på kön och

familj framstår som centrala kulturella och politiska värden. Synen på kön och familj är något som är mycket centralt inom illiberalismen, men det som skiljer den från andra former av konservativa regimer, är att illiberala regimer har utvecklat en politik som ersätter traditionell jämställdhetspolitik med familjepolitik, där heterosexuella äktenskap och födelsen av barn i dessa äktenskap ses som fundamentala för nationens överlevnad, vilket ligger i linje med att Orbán påståande att progressiv genuspolitik hotar nationens överlevnad (Wodak, 2015; Petó & Kováts, 2017; Petó, 2021:313-321; Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

Genom sina uttalanden, där Orbán uttryckligen anger att han vill förbättra "...the financial situation of families with children so that they should be better off than those who decide not to have children" (Orbán, 2023a) samt att "...every year, there will be further decisions seeking to support families such as the one for this year, based on which women agreeing to have children do not pay personal income tax until the age of 30" (Orbán, 2023a), markerar Orbán tydligt en politik som prioriterar den traditionella könsordningen. Detta återspeglar den illiberala visionen där kvinnans roll huvudsakligen definieras som moderskap och äktenskap, vilket medför inskränkningar i kvinnors rättigheter och möjligheter (Wodak, 2015; Petó & Kováts, 2017; Petó, 2021:318-320).

Det är genom uttalanden som dessa som kön och familj blir ett symboliskt lim, som förenar olika delar av den illiberala rörelsen, från konservativa religiösa grupper till sekulära nationalisterna, då de enas i sitt motstånd mot en liberal syn på kön och sexualitet. Denna enade kraft används strategiskt för att mobilisera ett gemensamt motstånd mot den liberala synen på kön och sexualitet, vilket i sin tur bidrar till att främja Orbáns euroskeptiska agenda. På detta sätt förskjuts fokus från enbart nationell suveränitet till att också omfatta en kritisk inställning gentemot EU:s progressiva värdesystem (Petó, 2021:318-319).

En av de strategier som Orbán använder sig av för att framställa genuspolitik som ett hot mot den nationella sammanhållningen är att jämföra den med kommunismen. Genom att etablera en koppling mellan "the woke movement" (Orbán, 2023c) och "gender ideology" (Orbán, 2023c) på ena sidan, och kommunism och marxism på den andra sidan använder han språket för att skapa en negativ historisk association som syftar till att förstärka motståndet mot progressiva värderingar (Orbán, 2023c). Han argumenterar att dessa ideologier fungerar på ett liknande sätt, där de systematiskt delar upp nationen i minoriteter genom att uppmuntra identitetspolitiska indelningar, i syfte att skapa splittring mellan samhällsgrupper. Han hävdar

att “Gender and woke also divide the nation into classes, and proclaim that class is more important than nation, taking precedence over belonging to the nation and taking precedence over national identity” (Orbán, 2023c). Genom att antyda att genuspolitikens främsta syfte är att undergräva den nationella identiteten, förstärker han ett narrativ där liberala värderingar framstår som direkta hot mot nationens stabilitet. Detta narrativ bygger på en euroskeptisk retorik och rädslo-politik som spelar på den historiska smärtan orsakad av kommunismen (Wodak, 2015; Dujan, 2020).

Som en del av denna retoriska strategi, för att vidare understryka det framställda hotet gör Orbán ett starkt uttalande i sitt årliga tal till den ungerska nationen (2023a) där han säger att det finns “...no excuse for pedophilia; children are sacred and inviolable, and it is the duty of adults to protect children at any cost” (Orbán, 2023a), han fortsätter med “...we don’t care that the world’s gone crazy, we don’t care about the disgusting hobbies some engage in, we don’t care how Brussels is trying to excuse, to explain the inexplicable” (Orbán, 2023a). Sedan, för att göra det ännu tydligare vad han syftar på, understryker han att “...gender propaganda is not some silly messing about, not some rainbow babble, but the greatest threat to our children” (Orbán, 2023a). På detta sätt knyter han an det han kallat "gender propaganda" (Orbán, 2023a), alltså progressiv genuspolitik och i detta exempel specifikt HBTQ+ personer, till pedofili (Orbán, 2023a). Vidare spelar Orbán ännu en gång på det historiska såret och påstår att liberala nationer “use children as Pride activists, and popularise gender reassignment among children. This is a part of the neo-Marxist woke programme” (Orbán, 2023c).

Att måla upp HBTQ+ personer som pedofiler är något Orbán gör i flera av sina tal, ett exempel är när han påstår att Ungern står framför “...an LGBTQ, gender offensive, which it turns out can only be repelled on the basis of community and child protection” (Orbán, 2023b). Här menar alltså Orbán att Ungern är under attack, av genus-ideologi och specifikt HBTQ+ samhället. Han påstår att denna attack endast går att försvara sig emot genom principer som “community” och “child protection” (Orbán, 2023b). Genom detta uttalande syftar han till att han skulle vilja avfärda HBTQ+ samhället och annan progressiv genuspolitik endast på grund av att han anser att de inte hör hemma i det ungerska samhället. Orbán förstår dock att för att få stöd för sitt avvisande är det bäst att åberopa “child protection” (Orbán, 2023b). Här hävdar Orbán ännu en gång att HBTQ+ människor skulle vara pedofiler, en retorik som är väldigt vanlig bland de som vill motsätta sig HBTQ+ samhället (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025). För Orbán är denna retorik ett vanligt och effektivt verktyg, då det är ett allmänt vedertaget

värdeomdömet att pedofili är oacceptabelt. Genom att skapa ett falskt narrativ av att HBTQ+ personer är pedofiler skapar Orbán också kopplingen att EU försvarar sådana aktioner, eftersom EU värnar om HBTQ+ rättigheter och en relativt progressiv genuspolitik. Genom konstruktionen av detta falska narrativ avfärdar Orbán hela det ramverk av liberala värderingar som han tilldelar EU. På så vis använder han anti-gender retorik som ett verktyg för att främja euroskepticism hos befolkningen, vilket samtidigt minskar pressen av att anpassa regeringens politik till EU:s liberala normer och riktlinjer som medlemsländerna egentligen är bundna av (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025; Diez & Weiner, 2009:145-149).

Orbán fortsätter att resonera på liknande sätt "This also lies at the heart of the conflicts between the European Union and Hungary. The European Union rejects Christian heritage, it is managing population replacement through migration, and it is waging an LGBTQ offensive against family-friendly European nations" (Orbán, 2023b). Genom detta uttalande gör han det glasklart att de centrala värdekonflikterna mellan den Europeiska Unionen och Ungern handlar om just tre frågor; migration, religion och HBTQ+ samhället. Vidare hävdar han att det enda sättet att försvara nationen mot dessa värderingar är att "...engage in intellectual and ideological battles" (Orbán, 2023c) vilket skapar en klar "handlingsföreskrift" (Bergström & Boréus, 2018:133-134) hos befolkningen. Orbán hävdar att EU:s liberala agenda, där han anser att det kristna arvet förnekas, "population replacement" (Orbán, 2023b) hanteras genom migration, samt en upplevd attack riktas mot familjevänliga nationer, utgör det grundläggande drivkrafterna för den nuvarande konflikten (Orbán, 2023b). Orbán hävdar även att EU aktivt är ute efter att avsätta Ungerns regering, något han uppfattar som ett direkt angrepp mot Ungerns nationella suveränitet (Orbán, 2023a). Denna uppfattning, har uppsatsen konstaterat, tjänar som den primära orsaken till den starkt uttalande anti-Bryssel retorik Orbán för fram. Alltså, är de negativa värderingar han formulerar om migration, religion och HBTQ+ samhället verktyg som används för att främja ett euroskeptiskt narrativ hos befolkningen och skapa folkligt stöd för Orbáns egna nationalistiska-konservativa styre (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

Genom att sätta fokus på dessa tre fenomen som han värderar negativt skiftar Orbán fokus från hans primära missnöje med EU, till en verklighet där han positionerar sitt eget styre som försvarare av nationella värderingar som ska bevaras mot det överstatliga ingreppet, och myntar där med ett verklighetsomdöme hos befolkningen. På så sätt används anti-gender retorik som

ett verktyg för att fördjupa värdekonflikterna mellan Ungern och EU och för att förankra det bredare, politiskt strategiska anti-Bryssel narrativet (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

Den socialkonstruktivistiska tanken är att kollektiva normer och förståelser definierar de grundläggande spelregler inom vilka aktörer befinner sig. Strukturer och normer kan påverka aktörer, till exempel internationella normer och regler om mänskliga rättigheter, som i sin tur påverkar hur länder agerar. Enligt detta antagande borde Viktor Orbán påverkas av de liberala värderingarna EU förespråkar då det är en av strukturerna han som aktör befinner sig inom, men Orbán har som mål att motsätta sig dem. Socialkonstruktivismen påpekar att precis som strukturer påverkar aktörer kan aktörer påverka strukturer (Diez & Wiener, 2009:145-149). Till exempel kan politiska ledare, som Viktor Orbán, ifrågasätta och omdefiniera existerande normer över tid. Detta är precis det Orbán försöker göra, genom att avfärda de liberala värderingar som EU förespråkar, försöker han omdefiniera strukturens, EU:s spelregler, till regler som passar den politik han vill bedriva (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

För att uppnå detta mål använder Orbán sin anti-gender retorik som ett effektivt verktyg för att påverka befolkningen att ge honom stöd, och därmed få folket att avfärda de liberala värderingarna (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025). Denna strategi fungerar inte enbart som ett direkt angrepp mot den upplevda "eliten", utan bidrar även till att omforma den allmänna opinionen. På så vis integrerar han sin politiska agenda med ett narrativ där kampen mot liberala värderingar fungerar som en grund för att legitimera drivandet av en euroskeptisk politik (Diez & Wiener, 2009:145-149).

4.3 Analytisk sammanfattning

Viktor Orbáns retorik präglas av euroskepticism, och han använder flera retoriska begrepp för att mobilisera denna skepticism (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025). Orbán använder sig också i sina tal utav en typisk illiberal retorik där "det folk" som han och Fidesz säger sig representera framställs som hotat av externa krafter, ofta då "eliten" eller "de andra", i detta fall EU och vänstern (Petó, 2021:314). Orbán definierar dessa hot i populistisk anda som; genuspropaganda, permanent migration, inflation och krig. Genom analysen av hans retorik i dessa tal framträder ett tydligt mönster där han anklagar EU, Väst och den politiska vänstern för att utgöra detta hot. I linje med sin illiberala retorik förstärker Orbán dessa hotbilder genom en

diskurs präglad av konservativ moralpanik där dessa hot kan leda till nationens undergång (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025; Pető, 2021:317).

När det kommer till frågan; *Hur framställs EU i de tal som riktar sig mot jämställdhet och HBTQ+ samhället?*, så visar de analyserade talen att EU framställs som en överstatlig maktstruktur som hotar Ungerns suveränitet och kulturella identitet. I Orbáns retorik är inte EU en mellanstatlig gemenskap för suveräna stater utan ett imperium som försöker dominera och kontrollera medlemsstaternas inre strukturer och politik. Socialkonstruktivismen hävdar att språket i den dominerande diskursen är en aktiv process där aktörer genom sina språkval och diskursiva praktiker konstruerar mening kring världen och sina handlingar. Detta innebär att frågor om europeisk integration och nationell identitet inte är neutrala beskrivningar av verkligheten utan istället formas och omtolkas genom de språk som görs tillgängligt genom den dominerande diskursen (Diez & Wiener, 2009:149). Genom att använda begrepp som “...surrender to Brussels” och “the empire” (Orbán, 2025) skapar Orbán en bild av en union som vill påtvinga Ungern liberala värderingar. (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

Orbán mobiliserar stöd genom att konstruera EU som en fiende, som en elit i Bryssel som jobbar tillsammans med den politiska vänstern för att motverka all framgång i Ungern. Genom att framställa Bryssel som en överstatlig makt som försöker dominera Ungern, skapar han en politisk berättelse där hans regering framstår som försvararen av nationens frihet (Wodak, 2015; Pető & Kováts, 2017; Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

I Orbáns retorik framställs EU även som beskyddare av den liberala agendan och ställs därmed till svars för all den kritik som han ger den. Han använder sig av ett narrativ där han framställer en bild av EU och de liberala värderingarna som medföljer, som något oförenligt med de ungerska värderingarna och samhället. Han skapar denna bild genom att använda sig av bland annat anti-gender retorik (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

Eftersom han även hävdar att en närmare integration innebär att den nationella suveräniteten förloras inför en överväldigande EU-superstat, innebär en ökad europeisk integration att medlemsstaten tvingas anta samtliga liberala värderingar och lagstiftningar (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025). Detta ligger i linje med det socialkonstruktivismen hävdar om EU-medlemskapets sociala effekter. Enligt socialkonstruktivismen påverkar EU:s lagar och normer nationella policybeslut, politiska debatter och institutionella strukturer (Diez & Wiener,

2009:147-149). Många av dessa lagar och normer går emot det illiberala projektet Orbán försöker att bygga, vilket är anledningen till att han känner sig så hotad av en ökad integration (Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

När det kommer till frågan: *Hur använder Fidesz anti-gender retorik för att främja euroskeptiska värderingar?*, så framträder ett centralt tema, dvs. illiberalismens konservativa syn på kön och familj och hur den hotas av EU. Orbán skapar, genom att använda begrepp som "gender propaganda" (Orbán, 2021b; 2023a,c) och "the Brussels superstate" (Orbán, 2023a), en diskurs där EU:s jämställdhetspolitik framställs som ett yttre hot mot Ungerns nationella identitet. Genom att framställa progressiva värderingar som hot mot nationens överlevnad skapar Orbán, likt andra illiberala rörelser, en känsla av hot och osäkerhet bland befolkningen, vilket gör det lättare att få folket att acceptera auktoritära och konservativa lösningar. På detta sätt använder Orbán anti-gender retorik för sin framgång, där familj och traditionella värderingar framställs som ett svar på det moderna samhällets påstådda kriser, kriser som han föreskrivit EU (Wodak, 2015; Pető, 2021:317-320; Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

I de analyserade talen är "family policy" (Orbán, 2021b; Orbán, 2023a,b), dvs. Ungerns familjepolitik, ett återkommande tema. Denna familjepolitik blir en gemensam nämnare för åsikter som olika grupper, t ex nationalister och konservativa kristna, delar. Orbán använder anti-gender retoriken som ett symboliskt lim för att ena dessa grupper i ett motstånd mot en liberal syn på kön och sexualitet och därmed ett motstånd mot EU som beskyddare av dessa liberala värderingar (Pető, 2021:318-320; Orbán, 2021a,b; 2023a,b,c; 2025).

Analysen visar hur Orbán bygger sin illiberala ideologi och mobiliserar stöd för denna genom att konstruera och propagera för specifika verklighetsomdömen, värdeomdömen och handlingsföreskrifter. Sammanfattningsvis så samverkas dessa för att konstruera en bild av EU som ett hot mot den ungerska nationen. Värdeomdömet som skapas handlar om genusideologins moraliska förkastlighet, verklighetsomdömet som skapas målar upp EU som beskyddare av denna ideologi, och handlingsföreskriften som främjas är behovet att försvara sig och opponera sig mot EU.

5. Slutsatser

Denna uppsats har syftat till att undersöka hur den ungerska regeringen använder anti-gender retorik, och propaganda för att stärka och legitimera sin euroskepticism, samt distansera Ungern från EU. Detta har gjorts genom en förklarande idéanalys av sex stycken tal från Ungerns premiärminister och Fidesz partiledare Viktor Orbán.

I denna uppsats har två frågeställningar behandlats:

- **Hur framställs EU i de tal som riktar sig mot jämställdhet och HBTQ+ samhället?**
- **Hur använder Fidesz anti-gender retorik för att främja euroskeptiska värderingar?**

I analysen har svar getts på frågeställningarna med hjälp av den teoretiska och metodologiska litteraturen. Viktor Orbáns retorik präglas av en uttalad euroskepticism. I de tal som analyserats så målar han upp den Europeiska unionen som en överstatlig entitet vars normativa agenda, tillsammans med en enad politisk vänster, utgör ett direkt hot mot den ungerska nationens suveränitet och identitet. Han framställer EU som en samling elitister som aktivt arbetar för att splittra det ungerska samhället och motverka nationens framsteg. Främst av allt beskrivs EU i Orbáns retorik som beskyddare av den liberala agendan, och ställs därmed till svars för all den kritik han ger den. Viktor Orbán beskriver EU som ett "empire" (Orbán, 2025) som vill krossa den nationella suveräniteten och ha full kontroll över inrikespolitiken. Han svartmålar sedan de liberala värderingarna som EU förespråkar, som progressiv genus politik och HBTQ+ rättigheter. Detta gör han genom att skapa falska narrativ om de liberala värderingarna, som till exempel narrativet att HBTQ+ samhället som pedofiler. Genom att stämpla EU som den liberala agendans beskyddare, och sedan svartmåla de liberala värderingarna, så konstruerar han en bild av att EU står bakom de falska narrativen.

Avslutningsvis kan det konstateras att Orbán har framgångsrikt använt sin anti-gender retorik för att föra Ungern mot ökad illiberalism och därmed längre bort från den Europeiska Unionen.

5.1 Förslag på vidare forskning

Ungerns demokratiska tillbakagång är ett mycket relevant ämne och en del av ett växande forskningsfält. Det finns många olika områden inom ramen för illiberalism, EU och Ungern som skulle vara intressanta att utforska. För vidare forskning på området vore det till exempel

intressant att utforska FIDESZ partiprogram samt de media som partiet kontrollerar. Det vore också intressant att göra en undersökning av allmän opinion i Ungern. Forskningen skulle kunna kombinera kvalitativa diskursanalyser med kvantitativa undersökningar för att kartlägga hur Orbáns retorik påverkar medborgarnas attityder gentemot EU. En sådan studie skulle kunna undersöka sambandet mellan retoriska strategier och valbeteenden eller opinionsskiften över tid. En annan väg vore till exempel att undersöka vidare hur amerikansk politik under Donalds Trumps ledning påverkar Ungerns inhemska politik.

6. Referenser

- Adler, E. (2003): "Constructivism" i Carlneas, W., Simmons, B. och Risse, T. (redaktörer): *Handbook of International Relations*. London. Sage.
- Barnett, M. (2011): "Social constructivism" i Baylis, J., Smith, S., och Owens, P. (redaktörer): *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations (5:e upplaga)*. Oxford. Oxford University Press.
- Beckman, L. (2019). *Grundbok i idéanalys det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm. Santéus förlag.
- Bergström, G., & Bornéus, K. (2018). *Textens mening och makt (4:e uppl.)*. Lund. Studentlitteratur.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1967). *The Social construction of Reality*. Open Road Integrated Media.
- Brack, N., & Startin, N. (2015). "Introduction: Euroscepticism, from the margins to the mainstream" i *International Political Science Review*, 36(3), s. 239–249.
- Bogaards, M. (2018). "De-democratization in Hungary: diffusely defective democracy" i *Democratization*, 25(8), s.1481-1499.
- Csehi, R., & Zgut, E. (2021). "We won't let Brussels dictate us: Eurosceptic populism in Hungary and Poland" i *European Politics and Society*, 22(1), s. 53-68.
- Danaj, A., Lazányi, K., & Bilan, S. (2018). "Euroscepticism and populism in Hungary: The analysis of the prime minister's discourse" i *Journal of International Studies*, 11(1).
- Diez, T., & Wiener, A. (2009). *European Integration Theory. (2:a uppl.)*. Oxford. Oxford University Press.
- Dudley, D. (2020). European Union membership conditionality: the Copenhagen criteria and the quality of democracy. *Southeast European and Black Sea Studies*, 20(4), 525-545.

- Enyedi, Z. (2020). "Right-wing authoritarian innovations in Central and Eastern Europe" i *East European Politics*, 36(3), 363-377.
- Grzebalska, W., & Pető, A. (2018). "The gendered modus operandi of the illiberal transformation in Hungary and Poland" i *Women's Studies International Forum*, Vol. 68, s. 164-172.
- Kováts, E. (2017). "The emergence of powerful anti-gender movements in Europe and the crisis of liberal democracy" i Köttig, M., Bitzan, R., & Pető, A. (redaktörer), *Gender and far right politics in Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kováts, E. (2021). "Anti-gender politics in East-Central Europe: Right-wing defiance to West-Eurocentrism" i *GENDER - Zeitschrift für Geschlecht, Kultur und Gesellschaft*, 1, s.76-90.
- Kováts, E., & Pető, A. (2017). "Anti-gender discourse in Hungary: A discourse without a movement" i Kuhar, R. och Paternotte, D. (redaktörer). *Anti-gender campaigns in Europe: Mobilizing against equality*, s.117-133. London. Rowman och Littlefield International.
- Köttig, M., Bitzan, R., & Pető, A. (redaktörer). (2017). *Gender and far right politics in Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Pető, A. (2021). "Gender and illiberalism" i Sajó, R. Uitz, R. och Holmes, S., (redaktörer): *Routledge handbook of illiberalism*, s. 313-325. New York. Routledge.
- Squire, I. (2024): *Alternative Gender Agendas: Normative Contestation of the Istanbul Convention in Hungary and Poland*. Doktorsavhandling i global politik. Malmö. Malmö University Press- Institutionen för globala politiska studier.
- Risse, T. (2004). *Social constructivism and European integration*.
- Taggart, P., & Szczerbiak, A. (2004). "Contemporary Euroscepticism in the party systems of the European Union candidate states of Central and Eastern Europe" i *European Journal of Political Research*, 43, (1)1.
- Wendt, A. (1995). "Constructing international politics" i *International security*, 20(1), s. 71-81.

Wodak, R. (2015): *The Politics of Fear*. London. Sage.

6.1 Primära källor:

Orbán, V. (2014). *Prime Minister Viktor Orbán's Speech at the 25th Bálványos Summer Free University and Student Camp*, hämtat 10 maj 2025: [Government - The Prime Minister - The Prime Minister's speeches](#)

Orbán, V. (2021a). *Prime Minister Viktor Orbán's address in Parliament before the start of ordinary business*, hämtat 12 april 2025: [About Hungary - Prime Minister Viktor Orbán's address in Parliament before the start of ordinary business](#)

Orbán, V. (2021b). *Prime Minister Viktor Orbán's address at the 4th Budapest Demographic Summit*, hämtat 12 april 2025: [Prime Minister Viktor Orbán's address at the 4th Budapest Demographic Summit – miniszterelnok.hu](#)

Orbán, V. (2023a). *Prime Minister Viktor Orbán's State of the Nation Address*, hämtat 12 april 2025: [Prime Minister Viktor Orbán's State of the Nation Address - Orbán Viktor](#)

Orbán, V. (2023b). *Speech by Prime Minister Viktor Orbán at the 32nd Bálványos Summer Free University and Student Camp*, hämtat 12 april 2025: [Speech by Prime Minister Viktor Orbán at the 32nd Bálványos Summer Free University and Student Camp - Orbán Viktor](#)

Orbán, V. (2023c). *Speech by Prime Minister Viktor Orbán at the opening of the CPAC Hungary conference*, hämtat 12 april 2025: [About Hungary - Speech by Prime Minister Viktor Orbán at the opening of the CPAC Hungary conference](#)

Orbán, V. (2025). *Prime Minister Viktor Orbán's "State of the Nation" address*, hämtat 12 april 2025: [About Hungary - Prime Minister Viktor Orbán's "State of the Nation" address](#)